هم‌نواز
۲
گزیده‌ی ۲۵ قطعه از استاد فرامرز پایور
برای نی

آوانویسی و اجرا
سیامک جهانگیری

مؤسسه‌ی فرهنگی ـ هنری ماهور
تهران ۱۳۹۹

فهرست

پیش‌گفتار ۷
گستره‌ی صوتی ساز نی ۸
جدول قطعات و کوک سازها ۹

۱. پوپک ..... 03:27 ..... ۱۰
۲. فرپرک ..... 02:28 ..... ۱۲
۳. رنگ شور ..... 03:59 ..... ۱۴
۴. مقدمه‌ی ابوعطا ..... 03:16 ..... ۱۶
۵. فردوس مقدمه‌ی بیات ترک ..... 04:56 ..... ۱۸
۶. رنگ بیات ترک ..... 01:39 ..... ۲۰
۷. پیش‌درآمد افشاری ..... 03:13 ..... ۲۲
۸-۹. مقدمه‌ی دشتی ..... 03:44 ..... ۲۴
۱۰. رنگ دشتی ..... 00:52 ..... ۲۶
۱۱. ادامه‌ی رنگ دشتی ..... 00:52 ..... ۲۷
۱۲. بیات کرد ضربی ..... 04:21 ..... ۲۸
۱۳. رنگ نوا ..... 01:58 ..... ۳۱

۱۴. مقدمه‌ی بیداد 03:17 ۳۳
۱۵. رنگ دسته‌جمعی 02:47 ۳۵
۱۶. پیش‌درآمد سه‌گاه 03:05 ۳۶
۱۷. پالیزبان مقدمه‌ی سه‌گاه 02:52 ۳۸
۱۸. رنگ سه‌گاه 01:55 ۳۹
۱۹. چهارمضراب سه‌گاه 02:15 ۴۰
۲۰. فاخته مقدمه‌ی چهارگاه و مخالف 02:59 ۴۲
۲۱. ادامه‌ی فاخته 01:40 ۴۴
۲۲. رنگ چهارگاه 02:22 ۴۵
۲۴-۲۳. پیش‌درآمد چهارگاه 04:06 ۴۷
۲۵. رنگ ماهور 02:26 ۴۹
۲۶. مقدمه‌ی دلکش 03:44 ۵۱
۲۷. ترانه 02:15 ۵۳
۲۸. خوارزمی 02:18 ۵۵
۲۹. رنگ راست‌پنجگاه 02:08 ۵۷
منابع ۵۹

تقدیم به استادان
فرامرز پایور و حسن ناهید

پیش‌گفتار

کتاب حاضر با هدف تدوین و گردآوری قطعات موسیقی کلاسیک ایرانی برای ساز نی در ادامه‌ی مجموعه‌های هم*نواز* تنظیم شده است. هدف از این کار افزودن به کارگان اجرایی ساز نی و بالابردن سطح تکنیکی و اجرایی در این ساز از جنبه‌های مختلف است.

در این مجموعه، با تمرکز بر قطعات استاد فرامرز پایور و ساز سنتور، با توجه به توانایی و ظرفیت‌های صوتی آن ساز، قطعاتی خاص از کارگان اجرایی ایشان که قابل ترجمان و اجرا برای ساز نی است گزینش شده تا ضمن برخورداری از ویژگی‌های فنی و بیانی ساز سنتور، بتوان چالش‌های خاص آن ساز را در ساز نی نیز دنبال کرد و لذا از جهات مختلف، این تبدیل و انطباق می‌تواند برای ساز نی و نوازنده‌ی آن حائز اهمیت باشد. افزون بر این‌ها، ساز سنتور به عنوان سازی با فواصل مطلق می‌تواند مبنای صوتی خوبی در اجرای فواصل موسیقی دستگاهی برای ساز نی نیز قرار گیرد.

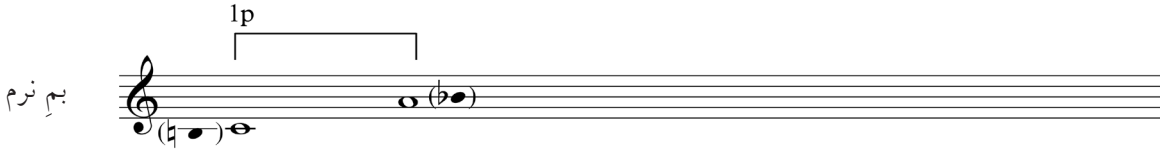
ترکیب صداها در مناطق صوتی گوناگون و شیوشِ صدایی این دو ساز در ترکیب با هم؛ ترجمان تکنیک‌های خاص ساز سنتور و تبدیل آن برای ساز نی؛ همپوشانی یا عدم همپوشانی صداها در مناطق صوتی مختلف؛ توازن دینامیکی در بخش‌های گوناگون دو ساز؛ انتقال مایگی برای همپوشانی و اجرای بهتر جملات در ساز نی و دستیابی به گستره‌ی صوتی فعال‌تر و پویاتر؛ و ترجمان جملات و پاساژهایی که در ساز سنتور به‌عنوان خصلت‌ها و زبان اجرایی آن است، از موارد چالش‌برانگیز قطعات این مجموعه از لحاظ اجرایی برای ساز نی است.

همه‌ی اینها، علاوه بر فراگیری قطعاتی از بزرگان و اساتیدِ صاحب‌کارگان، می‌تواند ظرفیتِ شنیداری و اجرایی وسیعی را در دسترس نوازندگان نی قرار دهد. از زحمات هنرمند گرامی، رامتین نظری‌جو، که در اجرای قطعات با دقت و وسواس فراوان با من همراه بود، بسیار سپاسگزارم.

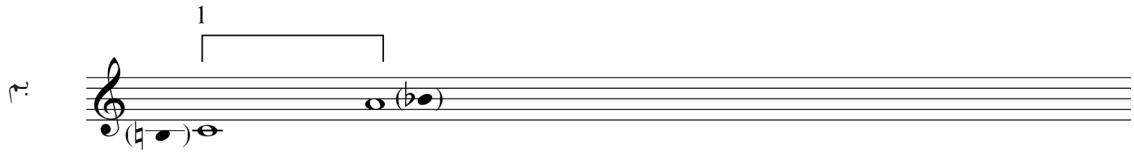
سیامک جهانگیری
پاییز ۱۳۹۹

گستره‌ی صوتی ساز نی و شیوه‌های مختلف نگارش آن با فرض کوک نی Do = Do*

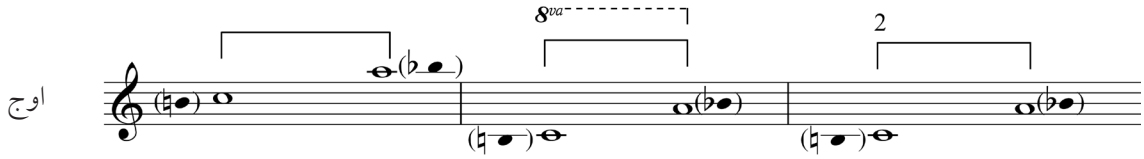
۱. صدای بمِ نرم (1P): این صدا حجم صوتی کمی دارد و بسیار صاف و لطیف است. که در نگارش با عدد P1 نیز مشخص می‌شود
نغمه‌ی «سی بکار» با کمتر دمیدن از نت «دو»، و نغمه‌ی «سی بمل» با بیشتر دمیدن از نغمه‌ی «لا» ساخته می‌شود و در فواصل بالقوه‌ی ساز نیست.

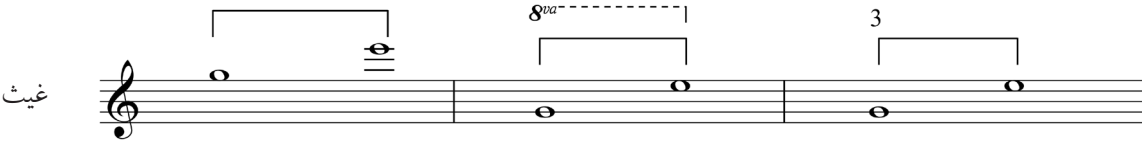
۲. صدای بم (1): مانند صدای بمِ نرم است اما حجم صوتی بیشتری نسبت به صدای بمِ نرم دارد. که در نگارش با عدد۱ نیز مشخص می‌شود

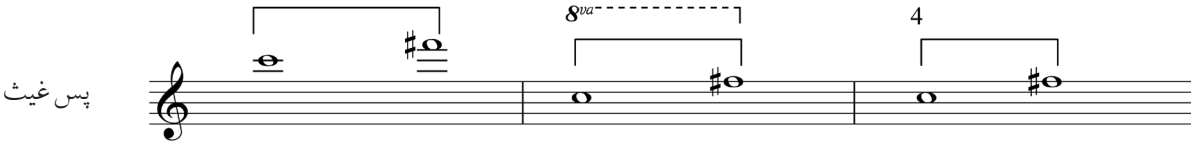
۳. صدای اوج (2): در فاصله‌ی یک اکتاو زیرتراز صدای بم و بمِ نرم است و برای سهولت در نگارش روی پنج خط حامل، با عدد ۲ نیز مشخص می‌شود.

۴. صدای غیث (3): در فاصله‌ی پنجم درست از صدای اوج قرار دارد و برای سهولت در نگارش روی پنج خط حامل، با عدد ۳ نیز مشخص می‌شود.

۵. صدای پس‌غیث (4): در فاصله‌ی یک‌چهارم درست از صدای غیث قرار دارد و فقط شامل یک فاصله‌ی چهارم افزوده است که برای سهولت در نگارش و حذف خطوط اضافی، با عدد ۴ نیز مشخص می‌شود.

*** این شیوه‌ی نگارش (استفاده از اعداد) توسط جناب آقای محمدعلی کیانی‌نژاد در کتاب *شیوه‌ی نی‌نوازی* ایشان پیشنهاد و ارائه شده است.**

جدول قطعات و کوک سازها

شماره و نام قطعه	مبنای اجرایی در سنتور	مبنا و کوک اجرایی در نی
۱. پوپک	دشتی می (ساز لاکوک)	دشتی لا کوک: Do=Sol
۲. فرپرک	دشتی می (ساز لاکوک)	دشتی لا کوک: Do=Sol
۳. رنگ شور	شور رِ (ساز سُل‌کوک)	شور رِ کوک: Do=Do
۴. مقدمه‌ی ابوعطا	ابوعطا ر (ساز لاکوک)	ابوعطا سل کوک: Do=Sol
۵. فردوس	بیات ترک سی‌بمل (ساز سل‌کوک)	بیات ترک دو کوک: Do=Sib
۶. رنگ بیات ترک	بیات ترک دو (ساز لاکوک)	بیات ترک فا کوک: Do=Sol
۷. پیش‌درآمد افشاری	افشاری رِ (ساز لاکوک)	افشاری سل کوک: Do=Sol
۹-۸. مقدمه‌ی دشتی	دشتی می (ساز لاکوک)	دشتی لا کوک: Do=Sol
۱۱-۱۰. رنگ دشتی	دشتی لا (ساز سل‌کوک)	دشتی لا کوک: Do=Do
۱۲. بیات کرد ضربی	بیات کرد می (ساز لاکوک)	بیات کرد لا کوک: Do=Sol
۱۳. رنگ نوا	نوا رِ (ساز لاکوک)	نوا سل کوک: Do=Sol
۱۴. مقدمه‌ی بیداد	همایون لا (ساز لاکوک)	همایون رِ کوک: Do=Sol
۱۵. رنگ دسته‌جمعی	اصفهان دو (ساز سل‌کوک)	اصفهان دو کوک: Do=Do
۱۶. پیش‌درآمد سه‌گاه	سه‌گاه می‌کرن (ساز سل‌کوک)	سه‌گاه می‌کرن کوک: Do=Do
۱۷. پالیزبان	سه‌گاه سی‌کرن (ساز لاکوک)	سه‌گاه می‌کرن کوک: Do=Sol
۱۸. رنگ سه‌گاه	سه‌گاه می‌کرن (ساز سل‌کوک)	سه‌گاه می‌کرن کوک: Do=Do
۱۹. چهارمضراب سه‌گاه	سه‌گاه سی‌کرن (ساز لاکوک)	سه‌گاه سی‌کرن کوک: Do=Do
۲۱-۲۰. فاخته	چهارگاه دو (ساز سل‌کوک)	چهارگاه رِ کوک: Do=Sib
۲۲. رنگ چهارگاه	چهارگاه دو (ساز سل‌کوک)	چهارگاه رِ کوک: Do=Sib
۲۴-۲۳. پیش‌درآمد چهارگاه	چهارگاه سل (ساز سل‌کوک)	چهارگاه سل کوک: Do=Do
۲۵. رنگ ماهور	ماهور فا (ساز سُل‌کوک)	ماهور فا کوک: Do=Do
۲۶. مقدمه‌ی دلکش	ماهور فا (ساز سل‌کوک)	ماهور سل کوک: Do=Sib
۲۷. ترانه	ماهور فا (ساز سل‌کوک)	ماهور فا کوک: Do=Do
۲۸. خوارزمی	ماهور فا (ساز سل‌کوک)	ماهور فا کوک: Do=Do
۲۹. رنگ راست‌پنجگاه	راست‌پنجگاه فا (ساز سل‌کوک)	راست‌پنجگاه فا کوک: Do=Do